

Seppo Maukonen

Supertalkkari ja keisarin lahja

Nuortenromaani

*Kiitos Alfred Kordelinin säätiön
Lappeenrannan rahastolle.*

Supertalkkari ja keisarin lahja

© Seppo Maukonen

Kannen piirros: Jonna Kolppo

Ulkoasu: R. Penttinen

Kustantaja: Mediapinta, 2010

ISBN 978-952-235-241-5

1.

Tane lasketteli loivaa alamäkeä.

Polkupyörä rullasi kuin ukin puimuri ja korvissa suhisi mukavasti tuuli. Rokki soi rytmikkäästi Tanen päässä ja kuului vihellyksenä suusta. Uusi työpäivä oli edessä ja mieli vi-risi.

Pyörä oli vanha. Se oli melkein yhtä vanha kuin Tane ja sekin oli hyvässä kunnossa. Teräksinen runko kiilteli valkoisena. Nahkainen satula narahteli kotoisasi takapuolen alla, ja takana tarakalla keikkui reppu, jossa oli eväät. Etulokasuojan yläpuolella loisti nauriin kokoinen valolamppu. Muhkea dynamo jauhoi sähkövirtaa lampun polttimolle. Dynamo nojasi etupyörän kumiin ja hyrisi tasaisesti voimaa renkaan pyörinnästä.

Mutkan takaa näkyi Tanen työmaa. Se oli koulu, jossa oli kaksi keltaista puutaloa ja yksi tiilinen. Koulun pihaa ympäröi matala lauta-aita.

Piha oli vielä tyhjä. Koulun alkuun oli tasan tunti. Ennen kellon ensimmäistä soittoa oli talkkarilla paljon hommaa. Sen Tane tiesi, koska hän oli ollut koulun talkkarina jo pitkään. Hänen valtakuntaansa kuului kaksi koulua, peruskoulu ja lukio. Oikeastaan Tane oli siis tuplatakkari.

Ovia piti avata kymmenkunta. Valoja piti sytytellä vielä enemmän, hiukan sai lumiakin rapsutella portailta, kun oli näes talvi. Mutta ei hötkyilemällä, vaan kaikki ajallaan, sen Tane oli oppinut jo aikoja sitten. Ihan ensin hän työnsi pyöränsä työvajan eteiseen ja astui omaan pikku koppiinsa varustautumaan päivän töihin.

Jykevässä naulassa riippui Tanen tärkein varustus, työhaalarit. Niissä oli tarpeeksi taskuja ja loukkoja. Tane ei tiennyt,

kuinka paljon niitä oli, mutta sen hän tiesi, että niitä oli tarpeeksi. Oikeastaan niitä oli enemmän kuin tarpeeksi, mutta se ei haitannut. Päinvastoin. Tutuin ottein Tane pyöräytti haalarit ylleen. Sitten hän oikaisi itsensä haalareitten sisällä ja huokaisi tyytyväisenä. Vielä eväät pieneen jääkaappiin ja hän oli valmis aamukierrokselleen aukomaan ovia ja sytyttämään valoja. Sen jälkeen oli edessä tämän päivän uusi urakka. Kisu-saluukkujen edestä piti poistaa vesivanerit.

Viikkien Timppa ja Toni olivat ensimmäiset oppilaat koulun pihalla. Yleensä pienimmät tulivat ensin, mutta viidesluokkalaisten koulumatka jatkui vielä Vanhiksen jäälle. Jotkut

lähellä asuvat toivat repun kouluun ennen kentälle menoa ja lähtivät sen takia kotoa hiukan tavallista aikaisemmin.

– Kato Kakku tulee. Sil ei oo luistimia eikä mailaa.

– Missä sun kamat on? Toni huusi.

Keijo laahusti portin kohdalle ja pysähtyi.

– Voi jummat, pitiks tänää tuoda luistimet. Ei miulle sanottu.

– No, ei varmasti joo, mutta kaikille muille. Eka tunti maanantaina on jumppaa. Et sä nyt yhtään kattonu. Taas ei tuu pelistä mitään.

– Mie tuun maalille.

– Ei Maukki anna. Se panee sut rundille.

Koulun portille hurrahti ensimmäinen taksi. Koulunkäyntiavustaja otti vastaan kyytiläisiä. Pikkubussista kuoriutui hongankolistajan kokoisia hujoppeja yläluokkalaisia ja natiaisia ekaluokkalaisia. Etupiha ja portin seutu kuhisi elämää. Takseja pyörähti portille, laski ulos arvokkaan lastinsa ja häipyi aamun hämärään.

– Pelle tulee. Silläkää ei ole kamoja!

– Missä sun maila ja hokkarit on?

– Ai mun vai? Koira söi. Ei vainaskaa, pikkuväli lainas ja unohti ne mummolaan. Kössit hei, ei hätä ole vielä kädessä. Mä haen ne kun mennään kentälle.

Kaupungin vanhalle urheilukentälle eli Vanhikselle oli

koululta kilometrin matka. Kuukit ja viikit saivat mennä kentälle suoraan omin päin, mutta pienemmät marssivat jonossa opettajan johdolla. Pasin kotitalo sijaitsi aivan kentän laidassa. Se oli kolmikerroksinen asuintalo, jonka parvekkeelta sai vapaasti seurata Vanhiksen matseja ja muuta menoa. Pasin lyhin tie ekalle tunnille olisi vienyt suoraan omalta pihalta aidan rakosen läpi kentälle, mutta maanantaiaamun jumppatunti oli tehnyt taas tepposen. Parin kilometrin lenkki koulun kautta oli jotain muuta kuin sitä paljon puhuttua hyötyliikuntaa.

– Lähdetään jo. Ehditään vähän laukoa ennen kuin Maukki tulee.

Kun poikajoukko oli kasvanut seitsenpäiseksi, se lähti laahustamaan kohti kenttää. Suurin osa luokasta oli jo siinä vaiheessa näpräämässä luistimennauhoja Vanhiksen pukukopissa.

Paria yli kahdeksan luokan opettaja hurautti riisikuppinsa kentän parkkipaikalle, kaivoi auton pienestä takakontista kaksi valtaisaa säkkiä, kahdeksan tötsää ja luistimensa, kieräytti kaikki olalleen ja pöllähti pukukopin eteen.

– Taas jotain treenejä, tuhahti ensimmäinen silminnäkijä, kun huomasi open punavalkoisen tötsäpinon.

– Huomenta, tervehti opettaja taakkansa alta ja rojautti lastinsa maahan. – Ja ei kun hommiin.

Kiireisimmät pojat jo kurvailivat jäällä, osa räivisteli maa-leja omilla palloillaan. Pukukopin lähellä kohosi muutaman metrin korkuinen lumivalli, jonka päällä mylläsi kolme poikaa. Kovin vauhti oli tällä hetkellä pukukopin uumenissa. Pulina ja selitys oli valtaisa, kun hommana oli saada luistimet jalkaan.

– Hitsi, nauha katkesi.

– Multa hajoo tää maila ihan ensi kudista.

– Voi kypärä! Se jäi kotiin.

– Eilen kun myö pelattiin illalla Runee, ni kone tilttas ainakii viis kertaa.

– Onks meil tänää enkun kokeet?

Kukaan ei kuunnellut, kukaan ei vastannut, mutta sillä ei ollut väliä. Täällä sai sanoa ja jokainen oli poikaa.

– Ope hei, mitä myö ollaa?

Se hiljensi porukan. Kaikki katsoivat opettajaan ja odottivat vastausta tunnin ohjelmaan.

– Jaa-a. Poikia. Poikiahän me olemme. Jääpallon pelipoikia, mutta ensin luistellaan vähän mutkille.

Opettaja sai useasti pojat yrittämään parastaan panemalla ensin itsensä likoon. Nyt oli kentän laitaan rakennettu kahdeksan tötsän pujottelurata. Opettaja antoi kellonsa Timolle ja käski ottaa ajan. Ikivanhojen luistimien terät piirsivät verkkaiseen tahtiin viiltoja jäähän tötsäriin ympäri, lopuksi opettaja kiersi vielä koko komeuden ja lakaisi pallon kohti maalia. Kun muovinen narukerä ylitti maalilinjan tolpan vierestä, karjaisi opettaja Hep. Kello näytti numerot 16.85.

– Siinä on pojat pohjat. Jokainen, joka tekee saman tai paremman ajan, saa ruhtinaallisen palkinnon: mukillisen limua ja possumunkin tai päinvastoin.

Varttia myöhemmin pujottelukisat oli ohi. Toni, Pasi ja Jäppinen olivat ainoat opea nopeammat. Useimmilta karkasi pallo kesken kurvailun. Muutamalta meni loppukuti ohi ja jokunen oli vain muuten liian hidas. Toni oli jumpassa luokan ykkönen lähes joka lajissa. Melko hyvä oli Pasikin, mutta Jäppinen pärjäsi tällä kertaa tuurilla.

– Älä nyt Jäppinen innostu liikaa leveilemään, joku kateellinen muistutti.

– Ei hätää, jos siuta oikein pahasti jurppii, saat haukata miun possusta.

– No joo, pojat, aloitti opettaja treenin jälkeen. – Oppikaa tästä kolme asiaa: Katse pallossa ja ajatus vähän edellä. Miettikää kumpi on tärkeämpää juuri tässä treenissä, kaikki peliin täysillä vai varman päälle. Hätäilemällä ei tule hyvää, pallo vain karkaa. Onnittelut voittajille. Muille lohdutuksen sananen: mehän tiedämme, että munkki on melko epäterveellistä

mössöä ja limussa on liian iso kourallinen sokeria.

Opettaja määräsi luistimensa kotiin unohtaneet patikka-kierroksille kentän laittaa pitkin. Keijo veti alakuloista nelikkoja ympäri kenttää kuin näkymätön taakka harteillaan. Puollessa välissä tuntia tuli vapautus ja lupa jalkapeliin.

Muu luokka seisoivat rivissä joukkueisiin jakoa varten. Toni ja Jäppinen halusivat jakaa porukan. Opettajalla ei ollut mitään sitä vastaan. Kun puolet pelaajista oli jaettu, opettaja keskeytti poikien pohdinnat ja jakoi loput ykkösinä ja kakkosina Tonille ja Jäppiselle. Pilli soi ja peli alkoi.

Tänään kaikki sujui Vanhiksella paremmin kuin yleensä. Kentällä oli reilusti tilaa, koska naapurikoulu oli muissa harastuksissa. Oman luokan tytöt jäivät koululle korista. Pelikin rullasi ilman ongelmia. Maaleja syntyi tasaiseen tahtiin molempiin päihin. Kampittiin ja koukittiin, ”... en mie tahallee”. Kypärät suojasivat jäähän kupsahtaneita päitä. Yksi sun toinen livautti poikittaisen sanan, mutta kiroilla piti hiljaa, ettei Maukki kuullut.

Opettaja kannusti joukkueita niin tasapuolisesti kuin taisi, ja tunki onnistuneensa, kun tunnin lähestyessä loppuaan pelitilanne oli 6-6. Puolen tunnin pelaamisen jälkeen opettajan pilli tirsisi tavallista tiukemmin, lisämaaleja ei sallittu enää kumpaankaan päähän.

– No niin, riittää jo. Kamat kasaan ja pakkaamaan. Hieno peli, huimaa yritystä, loistavia läpiajoja, tarkkoja syöttöjä, opettaja karjui luistelllessaan tyytyväisenä kohti pukukoppia oppilaittensa keskellä.

Kopissa desibelit nousivat toiselle sadalle, kun käytyä peliä puitiin yhteen ääneen. Posket hohtivat punaa, ja nihkeä hiki tarrasi takkiin. Taaskaan kukaan ei kuunnellut, vaikka kaikki kuulivat. Mutta sillä ei ollut väliä.

Kentän parkkipaikalla opettaja tunki varustesäkkejä autonsa tavaratilaan. Keijo katseli touhua vierestä muutaman kaverinsa kanssa.

– Tarviiks apua?

– Pääseeks kyytiin?

– Molemmille saman vastaus. Kamat on jo pakattu ja tunti jatkuu liikunnan merkeissä pihalle asti. Menkää varovasti, ettei tule kolareita.

– Sama juttu.

Kyytiin pääsi, jos oli syytä. Nyt ei ollut. Oppilaatkin sen tiesivät, mutta aina kannatti yrittää.

Ihan kentän parkkipaikan vieressä, lähellä jyrkkää maantien penkkaa, kohosi erikoinen puurakennelma. Yleensä pojat olivat sivuuttaneet sen huomiotta. Jotenkin Keijon askeleet veivät ristin luo ja muu kolmikko seurasi perässä. Pystyvuussa oli kaksi vaakasuoraa poikkipuuta ja niitten alla pieni vino poikkipuu. Koko parimetrinen komeus oli katettu kuin talon harja kattolautoilla, joiden räystästreunat oli koristeellisesti kuvioitu.

– Mitä siinä lukee?

– Ei siinä lue mitään, mutta tuossa keskellä on joku metallilätkä.

– Tää on ordodoksinen risti.

– Mikä ihmeen ortto dortto? Keijo kysyi.

– Ordotoksi, tai joku sellainen on kirkko, niiku luterilainen, mutta toisenlainen. Tää on sen kirkon risti.

– Joopa joo, kirkon risti, mutta ei vaan ole kirkkoa.

– Kysytään opelta koulussa.

– Ai kirkosta vai? Mie en ainakaan kysy. Kysy ite, Keijo vakuutti.

– Hei, likat kysyy. Käsketään Joskia kysymään.

Pojat lähtivät löntystelemään kohti koulua. Märät laakheet laahasivat oikopolun reunoja, mutta se ei haitannut, sillä silan kautta matka lyheni riittävät metrit. Pelivarusteet painoivat olkapäillä niillä, kenellä ne olivat matkassa. Keijolla ne olivat kotona eteisen kaapissa. Kai se opettaja oli perjantaina käsenyt tuomaan jääpallovehkeet, mutta Keijosta vain tuntui, että ei hänelle sanottu. Mutta mikähän tuo risti oli?

- Hei, eiks Tane ole sellainen ortto-jotakin?
- Ai koulun talkkari? No ei se ainakaan päältä näy.
- Mut on se. Se nyt on vaikka mitä.

2.

Ruuvinväännin surahteli iloisesti ja totteli Tanen etusormen painalluksia. Pikku akku antoi vääntövoimaa. Ruuvit tipahdivat yksi kerrallaan kissaluukkujen nurkista. Heti kun Tane irrotti vanerilevyn aukosta, humahti ilmavirta kohisten koulun alalle. Tane vihelteli Tiskarin polkkaa ja siirtyi luukulta toiselle.

Puukoulu lepäsi vankasti metrin korkuisen kivijalan päällä. Kymmenen metrin välein oli kivrivin yläosassa aukko, jonka päästi tuuletusilmaa koulun alle. Näin olivat keisarillisen ajan rakennusinsinöörit päättäneet vuonna 1887, kun koulua rakennettiin.

Eikä asia ollut silloinkaan uusi. Jo muinaiset suomalaiset tiesivät, että rakennus homehtuu, jos tuuletus ei pelaa. He ymmärsivät, että savupirtti ei pitkään lahoamatta kestä, ellei raikas ilma pääse hyväilemään sen nokisia hirssiä.

Tanen joka keväinen homma oli poistaa luukkujen edestä vanerilevyt ja päästää tuuletus koulun alla käyntiin. Se oli kohtalon päivä pienille lahottajasienille, jotka myhäilivät tyytyväisinä ja valmistautuivat imemään kevään lämmintä kosteutta rihmastoihinsa. Ja kohta ne nakertaisivat aluslankkuja syötävämpään muotoon. Ne himoitsivat yli kaiken kevään kostea ilmaa, kuivuus oli niille kauhistus.

Lahottajasienten riemuvuodet alkoivat 70-luvun alussa. Silloin koulun peltiunit purettiin ja keskuslämmitys korvasi vanhan systeemin. Ei se vielä mitään, mutta samassa remontissa peitettiin käytävien ja luokkien lautaiset lattiapinnat korkkilevyillä. Tane epäili, että tuosta ajasta lähtien on koulun lattian alla muhinut ikävä yllätys, joka jonain päivänä ilmoittaa kohtalokkaalla tavalla itsestään.

– Kuka eka ylhäällä?

Koulun kello pirahdi välitunnin alkaneeksi, ja toisen luokan pojat kirmaisivat pihalle kohti lumivalleja. Traktori oli kasannut talven lumet pihan reunalle valtaisaksi kasaksi. Lumivallille sai nousta, sieltä sai laskea mäkeä, mutta ei muuta. Sen kaikki tiesivät, vaan mikään ei ollut niin jännää ja houkuttelevaa kuin valliherra tai nuoskalla kelillä lumisota.

– No mä ite varmana.

Eero oli nopea jaloistaan ja suustaan. Hän ehti vastata ensimmäisenä omaan kysymykseensä. Perässä juoksi Kolja, Eeron paras kaveri. Muu porukka tuli jäljessä omia aikojaan. Se oli oppinut, että oli parasta antaa Eeron olla eka.

Opettajalla oli kiire, sillä välituntivalvontavuoro odotti heti jumppatunnin perään. Ensin piti taiteilla avaimet suussa ja kaksi säkkiä liikuntavarusteita käsissä välinevaraston ovelle; tavarat paikalleen koppiin, siitä parilla loikalla opettajahuoneen naulakolle pukemaan lämmintä ylle ja takaisin pihalle. Siinä vaiheessa puoli pihallista oppilaita oli jo täysillä välitunnin vietossa.

Ennen kuin Kolja ehti kysyä mitä ollaan, Eero oli hänen kimpussa. Nujuaminen toisen kyljessä oli Eerosta melkein hauskinda mitä vallin päällä voi tehdä. Koljan toppapuserosta sai hyvän otteen ja pienellä pyöräytyksellä kaveri vieräi alas rinnettä muita luokkakavereitaan vastaan.

– Eeerooooo! opettaja karjaisi yli pihan. Yhteys oli luotu. Eero tiesi, että valvoja on pihalla, ja opettaja huokaisi, että välittömiltä lisätuhoilta oli vältytty ja kiiruhti kohti lumivallia.

Toisen luokan tytöt huomasivat Tanen, joka oli siirtynyt kadun puolelta koulun pihalle ja hääräili jotain seinän vieressä.

– Hei mennään kattoo, mitä se tekee.

Liisa, Sari ja Riikka kirmasivat Tanen luo. Neljä ruuvia pyörähti Tanen kouraan ja vanerilevy irtosi aukon puukehikosta.

– Säret sie tätä koulua? Sari kysyi.

– Olisiko se teistä kivaa?

– Hö!

– No siltähän tämä saattaa näyttää, kun tälleen paloja seinästä irrotan.

– Mitä nää on?

– Seuratkaa työtö opetusta. Minä selitän. Tänne koulun alle pitää päästä ilmaa, ettei koulu pääse homehtumaan. Jos koulu homehtuu, home leviäisi teidän korviinne asti. Teistä tulisi sellaisia homekorvia. Miltäs kuulostaa?

– Ai omilla homekorvilla? Ällöitä.

– Näitä luukkujahan on ihan älyttömästi.

– Totta, tai ainakin melkein. Ylätalossa niitä on 58 ja alatalossa vielä 8.

Liisa työnsi päänsä aukkoon. Nenässä tuntui lämmin maan tuoksu. Silmä tottui vähitellen hämääseen. Koulun alla näkyi peruskiviä, muurattuja uunien pohjia, lattian tukilankkuja.

– Tästä näkyy pitkälle. Vitsi, koko koulun ali! Tuolla pelottaisi olla.

– Tähän aukon kohdalle tulee vahva teräsverkko, ettei kukaan teistä pääse tuonne koulun alle pelkäämään.

– Eihän meistä kukaan mahtuisikaan noin pienestä luukusta.

– Mutta kissat ja koirat sopivat, talonmies valisti. – Etenkin kissat näistä kulkevat. Näitä sanotaankin kissaluukuiksi.

Liisan silmät olivat tavoittaneet uunin muurin vieressä jotain outoa. Se oli tumma möhkäle, josta ei oikein saanut selvää. Mutta se mitä tuon möhkäleen yläosassa näkyi, oli sitäkin selvempää: kaksi kiiluvaa silmää.

– Tuolla on kissa. Sen silmät kiiluvat, ihan totta. Katsokaa vaikka.

3.

Koulun kello kilisi välitunnin päättyneeksi. Tytöille tuli kiire juosta sisälle. Sari uskoi nähneensä koulun alla jotain, mutta Riikka ei ollut varma. Tai oikeastaan oli varma, ettei nähnyt mitään, mutta ei viitsinyt sanoa sitä suoraan.

Tane vaihtoi ristipäisen kärjen ruuvinvääntimeensä ja jatkoi hommiaan. Epäily oli iskenyt häneen. Vaivihkaa Tane kumartui kissaluukkuun ja tähysti sisään koulun pohjakerroksen pimeyteen.

– Kiskis-kisuuu, kissikissikissiii...

Tane kuunteli aivan hiljaa. Ilmanvirta piti hentoa huminaa, jos sitäkään. Nenään kävi kosteus. Tane tunki päänsä mahdollisimman pitkälle aukkoon. Ettei vain olisi... tätä pitää tarkkailla. Kissasta ei kuulunut pihaustakaan, ei sitä ainakaan näkynyt.

Välituntivalvojat seurasivat oppilaitten siirtymistä luokkiin. Lumivallilla oli selvitty ilman kolhuja. Viidennen luokan opettaja oli pyörinyt vallin läheisyydessä koko välitunnin ajan ja pitänyt huolen, että meno ja touhu pysyivät aisoissa. Nyt hänellä oli kiire. Jumptatunnin ja valvonnan jälkeen ei jäänyt aikaa opettajanhuoneessa istuskeluun tai kahvin juontiin. Jotain piti hätäisesti hörpätä, kerätä tavarat ja rientää seuraavalle tunnille luokkaan.

– Ope hei, Johanna viittasi ennen kuin opettaja oli ehtinyt kommentoimaan poikien liikuntatuntia ja kyselemään tytöiltä korispelin tunnelmista. – Pojat pyysivät kysymään, että mikä se on se puuhökötys siellä Vanhiksen pukukoppien takana.

– Vain niin pyysivät kysymään! No, ihan hyvä. Kuulkaa-

han kaikki, opettaja odotti, että koko luokka oli mukana. – Se risti on siinä kirkon muistomerkki. Siinä paikalla on aikoinaan ollut Venäjän armeijan sotilaskirkko. Koulumme talonmies tietää siitä vielä enemmän...

Timo ei malttanut enää pidätellä näyttämishalujaan. Käsi heilui suorana ja lujaa.

– Tiedetään, se on ollut kirkon ort... ortodoksinen versio.

– Olet ihan oikeassa, Timo. Kirkon vaiheet liittyvät tiukasti tämän kaupungin historiaan. Se kirkko ei siinä kovin montaa vuotta pystyssä seissyt. Ne olivat kovia aikoja. Ei muuta sille kuin nurin ja tuhannen päreiksi!

Opettaja havahtui kiihtyvänsä ja hillitsi itsensä saman tien.

– Palataan tähän juttuun joskus toisen kerran. Talonmies tietää tästä, koska hän on ortodoksiseurakunnan jäsen. Mutta pojat, jos tämä asia teitä vielä, ...niin tuota, pyytäkää tyttöjä kysymään.

Ennen kuin matematiikan tunnilla päästiin mittakaavaan, piti ensin selvittää kahden oppilaan lähettäminen terveydenhoitajalle, yhden saapuminen hammaslääkäristä, vastaanottaa pari vanhemmilta tullutta poissaolotietoa ja selvittää kahdet matematiikan läksyjen unohtamiset. Kun tämä kaikki oli takana, opettajalla liitu näpeissä ja ensimmäinen pitkä jana mietittynä otsalohkoon, kilahdi keskusradio.

– Huomio luokissa, anteeksi tunnin keskeytys. Täällä puhuu rehtori.

Opettaja antautui, hän laski liidun kädestään ja istuutui tuolilleen kuuntelemaan.

– Seuraavalla välitunnilla on tärkeää asiaa opettajainhuoneessa. Koko henkilökunta paikalle pikapalaveriin! Kiitos.

Rehtorin puhe tuli ystävällisesti, mutta napakasti. Sen niukka sisältö viritti oppilaat pulisemaan ja arvailemaan, mitä tärkeää olisi tulossa.

Opettaja vilkaisi kelloon: vielä puoli tuntia matikkaa. Kylä siinä jotain ehtii.

Toisen luokan kuvistunnin paperit ja muut välineet olivat paikallaan pulpeteilla, kun rehtorin ilmoitus kuultiin radiosta. Hiljaisuus päättyi sipinä ja kuiskutteluun. Sarin käsi heilui ylimpänä.

– Opettaja, mie tiien mitä rehtori tarkoitti. Tän koulun alla on piilossa kissa. Myö nähtii se viime välkällä kissaluukussa.

– Mikä kissa ja missä luukussa? Tarja, toisen luokan opettaja, kysyi tuolinsa takaa.

– No, tai en mie nähny, mut Liisa näki.

– Jos sitten Liisa kertoo, mitä te näitte.

Liisa oli hiukan epävarma, mutta alkuun päästyään hän selosti innokkaasti viime välitunnin tapahtumia. Koulun alla oli piilossa tumma möhkäle, jonka silmät loistivat kirkkaana. Se on ihan varmasti kissa eikä mikään muu. Opettaja kuunteli kärsivällisesti Liisan selostusta, jota Sari ja Riikka parhaansa mukaan täydensivät.

– Mutta mikä se sellainen kissaluukku on?

Liisa oli vielä vauhdissa:

– Se on sellainen suoja siinä luukun päällä, sellainen rautateräsverkko, ettei meitä pelota, mitä siellä koulun alla on.

– Jaha, vai sellainen. No sehän on sitten varsin tärkeä luukku. Hyvä, että se tuli kaikille selväksi.

4.

Työpäivän jälkeen Tanen ilta sujui tavalliseen tapaan. Kotona odottivat perheen lapset Veera ja Hessu. Veera oli Kesärin-teen koulun kuukkeja ja Hessu oli saman koulun kolmannella luokalla. Koulumatkaa heillä oli puoli kilometriä, isällä noin kilometri, mutta vastakkaiseen suuntaa. Elvi-äiti tuli töistä kaupungin kansliasta puoli viiden maissa.

Kohta viiden jälkeen syötiin. Tanen oli pyöräyttänyt edellisen päivän tarpeista pyttipannua. Sitä ennen lapset olivat tehneet kotiläksynsä. Tosin tänään ei koulussa ollut tapahtunut mitään erikoista ja läksyjäkin oli ihan vähän. Isästä tuossa selvityksessä oli jotain tuttua. Tosin ei seuraava työpäivä huolettanut Taneakaan. Sai jatkaa siitä mihin tänään jäi. Illansuussa hän päätti käydä tapaamassa Ylätuvan Ukkoa. Vaimolleen hän lupasi tulla kotiin ennen uutisia.

Ylätuvan Ukko asui lähellä Tanen koulua. Vanha, yli kahdeksankymppinen papukka eleli kerrostalossa pienessä asunnossaan. Silloin tällöin Tane kävi pitämässä seuraa yksinäiselle ikämiehelle. Ukko oli muuttanut kaupunkiin Kiven-
navalta Karjalasta.

Vanhemmat olivat antaneet pienelle palleroiselleen rohkean nimen, Ukko. Monesta naapurin mummelistä tuntui silloin ihan hurjalta, että sellainen pieni nökönenä oli heti alusta alkaen Ukko. Joku yritti lirkutella pientä käärröä Ukiksi, mutta ei sekään oikein sopinut suuhun. Jotkut tyytyivät puhuttelemaan pienokaista pelkästään Uuksi. ”Voi kun Uulla on söpö suu, jokos Uu puhuu?”

Ukosta tuli Ylätupa, kun isoisän maatila oli jaettu kahteen. Silloin syntyivät Alatupa ja Ylätupa.